

ЛІТЕРАТУРА І ВІЙНА

УДК 811.21.162.3.1. 655:1.25.373

DOI <https://doi.org/10.31652/3041-1084-2024-4-098>

Війна й Галатея: «Небесна глина» Станіслава Новицького й інтерпретація Тадея Карабовича

War and Galatea: «Heavenly Clay» by Stanislav Novytskyi and the Interpretation by Tadei Karabovych

Зелененька Ірина Алімівна,
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
orcid.org/0000-0002-3031-775X*

Анотація. У сучасній літературно-художній творчості чи не найпомітнішою є імпреза воїнів-захисників (комбатантів), і, можливо, поезія воїнів не стане найчисельнішим явищем, однак уже є найпомітнішим у корпусі сучасної української літератури. Поезія воїнів, учасників сучасної хвилі визвольних змагань, сприймається як логічна частина європейської літератури, світової літератури, але вона не достатньо досліджена. Зрозуміло, що письменники-воїни орієнтуються на спадщину своїх попередників у боротьбі, учасників кількох хвиль національно-визвольних змагань, зокрема, — на творчість Тараса Шевченка, Василя Стуса (виклики двом імперіям і тривалі тюремні терміни відіграли ключову роль для наслідування, ойкуменізації, діалогу). Серед світових орієнтирів — творчість втраченого покоління (Еріха Марії Ремарка, Ернеста Гемінгвея, Френсіса Скотта Фіцджеральда), а також витісненого покоління (Тараса Мельничука, Василя Рубана, Грицька Чубая).

Ключові слова: модернізм, візіонерство, верлібр, метамодерн, версифікація.

Abstract. In contemporary literary and artistic creation, one of the most prominent phenomena is the literary output of soldier-defenders (combatants). While the poetry of soldiers may not be the most numerous literary phenomena, it is undoubtedly the most noticeable within the corpus of modern Ukrainian literature. The poetry of soldiers, participants in the current wave of liberation struggles, is perceived as a logical part of European and world literature, though it remains insufficiently studied. It is clear that soldier-writers are influenced by the legacy of their predecessors in struggle, particularly those involved in several waves of national liberation movements, including the works of Taras Shevchenko and Vasyl Stus (their challenges to two empires and prolonged prison sentences played a key role in shaping the tradition, ecumenization, and dialogue). Among global literary influences are the works of the lost generation (Erich Maria Remarque, Ernest Hemingway, Francis Scott Fitzgerald) as well as the displaced generation (Taras Melnychuk, Vasyl Ruban, Hrytsko Chubai).

Keywords: modernism, visionary poetry, free verse, metamodernism, versification.

Постановка проблеми. Іноді в оглядах публіцистичних подибуємо спроби порівнянь доль сучасних письменників-воїнів із долями представників витісненого покоління чи представників «розстріляного відродження», що вкрай умовно, радше — не виправдано, позаяк головною причиною недоречності порівнянь є не лише часова віддаленість явищ і геополітичні фактори, а й безглуздість ототожнення жертв більшовицького терору (інтелігенції, незахищених чи небоездатних), із сучасними воїнами (досвідченими в межах двох хвиль сучасної російсько-української війни), ба навіть якщо загинуть, то за умов виконання громадянського обов'язку, із найвищим проявом героїзму. А тому творчість українських добровольців, фахових військових — специфічний, унікальний, що не може сприйматися як «витіснений», «втрачений», «розстріляний» [1]. Натомість, учасників бойових дій, які виявили себе у письменстві, доречно групувати за подіями, в яких вони відзначилися, про які писали, маючи конкретні уявлення, а не приблизні, та досвід: це учасники Революції Гідності, учасники першої хвилі сучасної російсько-української війни (АТО й ООС), учасники другої хвилі сучасної російсько-української війни [2], [7], [8], [9]. Запропонований підхід, звісно, набуватиме уточнень із

заглибленням у боротьбу. Можна вести мову про регіональні, крайові риси в поезії комбатантів, що формують уявлення про етніку (зосібна, про етнічну групу, до якої належить воїн, про колорит місцевості), про соціальну групу та професійну, до яких належав автор, про обставини участі в бойових діях. Це додає різноманіття сучасному воєнному авторству як феномену, уніфікує його в масиві світової літератури, увиразнюючи національний мілітарний досвід, що накладається на поведінку воїна-визволителя (на відміну від інтервента-злочинця), а відтак — і на досвід боїв, і на вельми потрібне для цивілізації (та досягнення миру логічним шляхом — перемоги України) його відображення.

Зокрема, письменницьке реноме Станіслава Новицького пов'язане з кількома факторами, із участю у двох фазах сучасної російсько-української війни, як мобілізованого солдата, як курсанта, як командира; звідси — претензія на значну авторську плідність (одні автори акумулюють досвід, не поспішають із оприлюдненням версифікацій, інші — навпаки, відчуючи фатум навколо себе та свого покоління, фіксують максимум і оприлюднюють іноді неvistояне на порі творення). Станіслав Новицький (як степовик і фронтовик, за власним лапідарним визначенням, котрий плідно творив на Поділлі, у Галичині), обравши для наслідування й ойкуменізації Євгена Маланюка, Юрія Липу, Олеса Гончара, Василя Земляка, Михайла Стельмаха (письменників із воєнним досвідом), зайнявся ліричним моделюванням самості, кодуванням самості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Глибоких і цілісних досліджень, присвячених аналізу поезії воїнів обмаль, як і розвідок навколо питань спадкоємності поколінь у межах визвольних змагань і спільності словесних традицій воїнства, а тому проблема визначення мілітарних, волюнтаристських творів залишається актуальною. Слушні аргументи знаходимо в Юрія Коваліва [11], Дмитра Дроздовського [3, с. 4-17], Тадея Карабовича [10], Тараса Пастуха [13], Алли Віннічук, [2, с. 101-102], [8, с. 122-125], Ірини Зелененької [2, с. 103-104], [4, с. 102-112], [5, с. 14-23], [6, с. 19-29], [7, с. 183-186], [8, с. 122-125], [9, с. 113-115], [10, с. 126-127], Тетяни Яковенко [14] та ін. Знаковим вважаємо міркування в розвідці «Шукач тиші» Дмитра Дроздовського, що функціонує як передмова до збірки «Коріння дощу» Станіслава Новицького: «Зрештою, можна припустити, що душа суб'єкта поезії,

котра так тонко відчуває онтологію світу, не раз переживала стан роз'ятреності. Проте сила землі допомагає відновитися, щоб іти...» [3, с. 17]. Згадаємо аналітику Яковенко Т. В. [14], у співавторстві з Ненчинською Н., Василевич І., Зелененької І. А. [4], [5], [6], [7], [11], осібні й у співавторстві з Віннічук А. П., [2], [9], Кирилюк Д. А. [10], про особливості поезії комбатантів, сприйняття ними постаті Тараса Шевченка як генія-борця [6], сакральних і міфологічних образів у творах учасників руху опору та визвольних змагань кількох хвиль [4], [5], безпосередньо про імпрезу Станіслава Новицького [7].

Постановка завдання. Відштовхнемося, аби кваліфікувати поезію Станіслава Новицького, від висловлювання Тараса Пастуха про сучасну воєнну поезію: «Поезія також бере участь у цій боротьбі. Її голос не такий виразно-декларативний та односпрямований, як голос мас-медій. Але це голос, що йде з глибин — мови, яка пропонує особливий спосіб бачення світу, культурних особливостей та універсалій, відчуття особистої гідності та поцінування свободи. Цей голос промовляє про те, що власне і хоче «денацифікувати» путін» [13]. У розвідці «Поезія в час війни» Тарас Пастух дав вичерпне пояснення, чому творчість воїнів унікальна, незалежно від рівня версифікаційної спроможності, — бо це творчість тих, хто йде на межові випробування заради свободи свого народу й держави. Поезія Станіслава Новицького саме така, непретензійна за формальними показниками, кожне слово в якій видає втому від передчасного дорослішання (дифузної юності) й передінфернального досвіду.

Виклад основного матеріалу. «Небесна глина» («Niebiańska glina») Станіслава Новицького — це збірка віршів із лаконічною передмовою Тадея Карабовича та з його ж таки перекладами польською мовою, із ємкою післямовою Дмитра Дроздовського) [12]; книга вийшла друком у Любліні (Польща) в 2024 році, ставши знаковим явищем співпраці молодого українського літератора та двох відомих критиків.

У передмові «Небесні топоси існування і глина землі» («Niebiański topos istnienia i glina ziemi») Тадей Карабович пояснив своє зацікавлення кодами й кадруванням у поезії Станіслава Новицького, адже формально письмо молодика непретензійне, на відміну від його спраглої, вольової натури, котра попри війну прагне взяти своє, насититися розквітом власної маскулінності й пізнати природу фемінну: «filozoficzna myśl o poetyckich koordynatach serca, takich jak Ukraina — stepowa

ekumena poetycka, miejsce urodzenia, rzeki dzieciństwa, poetyckie emocje, miłość, obecność we współczesności i wojna...» [12, c. 5]. Переднє слово Тадея Карабовича доводить, що, як плідний науковець і літератор, експериментатор, він захоплений продуктивністю молодого українського автора-ризиканта: «Jako tłumacz poezji Stanisława Nowyckiego interesowałem się jego ruczajami literackimi, z których twórca pił wodę poznania i czerpał z nich inspirację...» [12, c. 5].

Тадей Карабович чітко вказує на той етнографічний колорит, що став джерелом натхнення для молодика, вплинув на формування талану й таланту: «Do przekładu dla polskiego czytelnika wybrałem jaskrawe wiersze, które mówią o Stanisławie Nowyckim jako autorze tekstów lirycznych oraz innowatorskich w literaturze ukraińskiej XXI wieku...» [12, c. 5]. Тадей Карабович вказує на ойкуменічні координати автора: «Książka ukazuje zatem portret twórcy, który urodził się między Bohem i Dunajem na południu Ukrainy i, jak sam przyznaje, sakralizował ukraiński step, bo to jego rodzinna ziemia...» [12, c. 5].

Науковець пильно відстежував імпрезу Станіслава Новицького від збірки до збірки, а тому перекладацькі інтенції виявив на рівні віршів із аналізованої книги вибраної лірики. Домінанта верлібрів, у яких автор витворює сугестивні лабіринти, очевидна, і це стосується таких збірок, як: «Передмовчання» (2022), «Фронтальне скло» (2022), «Із молитовника осені» (2024). Ідея видання «Небесна глина» («Niebiańska glina»), вибраного з верлібристики, — утілений алегоричний код, що підсумовує образно-символічне мислення автора, сформоване на рідній Кропивниччині, плетиво, у яке ховається неприкаяне «я», а густа алегорія й алергія на огульність ніби й непомітні, зображально-двопланові: «To właśnie z tych trzech tomów poetyckich powstały moje przekłady na język polski o wymownym i alegorycznym tytule wyrażonym poprzez metaforę «Niebiańska glina». Alegoria w «Niebiańskiej glinie» oznacza ucieleśnienie dwuwymiarowego obrazu poezji. Dla przykładu, autor pisze o toposie stepu, ale tak naprawdę ma na myśli ziemię ukraińską z jej proroczymi oznakami mitu i rzeczywistości. Warto zwrócić uwagę na fakt, że w twórczości Stanisława Nowyckiego obrazy alegoryczne mitu ucieleśniają się głównie w koncepcjach filozoficznych i abstrakcyjnych. Można je odkryć analitycznie, ponieważ mają symbole wielowartościowości...» [12, c. 7].

Але, якщо символ глини й антична орієнтація образної міфосистеми автора є промовистими натяками й відкликають нас до сюжету про

Пігмаліона й Галатею, то Тадей Карабович згадує в контексті резюме про Аріадну, розмірковуючи, вочевидь, навколо неблаганності семантики майбутньої боротьби: «Dodatkowej refleksji wymagają nieprzypadkowe wiersze Stanisława Nowyckiego. W ich treści zawarte są emocje poety i jego przywiązanie do poezji. Język narracji, podłoże emocjonalne, gesty, mimika łączy w dyskursie twórczym autora „Niebiańskiej gliny” nić pamięci, kłębek Ariadny, jak kołatanie serca poprzez czas i paleniska poezji, rozłożone niczym ogniska...» [12, с. 9].

Попри те, «Небесна глина» («Niebiańska glina») Станіслава Новицького як лірична сповідь із образно-символічними кодами, алегоріями, метафорами демонструє допитливому читачеві ліричного суб'єкта як: 1) вічного шукача, спраглою краси тривкої й досягнення миттєвості; 2) захисника істини, шлях якої проліг, як видається ліричному суб'єктові, у помежів'ї історії та іронії, незалежнюючись від часопростору; 3) невтомного дивака серед степу, який спізнав і землю, і небо; 4) блягера й аскета у вічному діалозі з Богом і з дияволом; 5) саркастичного непримиренця з усім нав'язаним, сталим, типовим.

Відтак, небесна глина як абстрактний символ втілює глибоко-філософський сенс, увиразнюючи постать автора через яви ліричного суб'єкта, — він бахур і ремісник, неприкаяний скульптор, який, усаїтнівшись, обрав за матеріал глину неземного походження, із котрої можна виліпити новітню Галатею. Метамодерний Пігмаліон — інтуїт, бунтар і пророк, котрий натхненно ігнорує Афродіту, вдаючись до ліплення емоцій та переживань, поєднуючи непоєднуване, виводячи лабіринти порівнянь спіралеподібно, каскадно, аж до найвищої гостроти (а чи наїву й глупоти), — небо і землю, ерос і танатос. Тому, із вдячності й на пошанування, Станіслав Новицький обирає в якості епіграфа до прелюдної поезії рядки з медитації Тадея Карабовича: «Wspomnij moją obczyznę bezkresną...» [12, с. 13], розвиваючи міркування в ключі обсервації: «i zobaczę cerkiew / zobaczę wielkie pole / w którym się nie schować / od obecności człowieka» [12, с. 13].

Безмежну чужину, ретрансльовану польським поетом, український поет пояснює з першого рядка через простір, що легко витлумачити в перекладі, за винятком кінцевої метафори: «i я побачу церкву / побачу велике поле / на якому не сховатись / від людської присутності» [12, с. 12]. Аналітика образно-символічного ткання поза розкриттям не має ознак вичерпності, оскільки автор тестує читача лабіринтом,

переповторюючи смисли в окремих частинах твору: «Пустка / Душі / не тільки / спустошення світу / а й відсутність / голосу / зозулі» [12, с. 14]. Граматична партитура перекладу, як-то вчуваємо відразу, не порушує заданої музичності: «Pustka / Duszy / to nie tylko / spustoszenie świata / lecz i nieobecność / głosu / kukułki» [12, с. 15]. Науковець, поет і перекладач Тадей Карабович певний того, як і Станіслав Новицький, що лабіринт у вірші не може повністю зникнути, але мусить бути зниким на рівні спроб декодування.

Присвята «Еммі Андіївській» викликана спробою переосмислення Донбасу як зони бойових дій і як краю, в якому народилася одна з найвідоміших у світі українських авангардисток-візіонерок, котра версифікувала на міфотеми: «я бачив терикони Донбасу / серед степу / і серед поля / там де наша душа / ніколи не помре // я бачив Донбас / де ріки захлинались / від людської крові // там де серед поля / виростили терикони / там де наші дороги / по яких їхали козаки / з Дону додому» [12, с. 16]. У перекладі польською цікаве вирішення має тлумачення терикону: «widziałem hałdy Donbasu / wśród stepu / i w środku pola / tam gdzie nasza dusza / nigdy nie umiera // widziałem Donbas / gdzie rzeki krztusiły się / od ludzkiej krwi // tam gdzie w środku pola / wyrastały hałdy / tam gdzie nasze trakty / po których jeździli Kozacy / z Donu do domu» [12, с. 17].

Образно-символічний лад двох попередніх збірок Станіслава Новицького («Передмовчання», «Із молитовника осені») — це своєрідні сектор і фарватер, у яких зафіксовано розуміння й відкриття жінки, взаємин із нею, жаданою та по-юнацьки домисленою, при цьому форма діалогу ліричного суб'єкта з коханою варіюється від емпіричної до інспірованої, зрозуміла за рахунок повторюваних кореляцій із особовими займенниками: «ти йдеш по цих вулицях / ти дивишся в чужі очі / і відчуваєш / що вона вийде / зі свого дому і усміхнеться / тобі / ти відчуваєш присутність / минулого / ти відчуваєш її запах / крізь бузкове цвітіння / ти бачиш чужу тінь на стежці / по якій ходила вона» [12, с. 26]. У перекладі Тадея Карабовича збережено оригінальну ритміку й передано нюанси смислових відтінків: «ty idziesz tymi ulicami / patrzysz w cudze oczy / i czujesz / że ona wyjdzie / ze swojego domu i uśmiechnie się / do ciebie / ty czujesz obecność / przeszłości / czujesz jej zapach / przez kwiaty bzu / widzisz obcy cień na ścieżce / po której ona chodziła» [12, с. 27].

Скульптування любовної ілюзії новітнього Пігмаліона, ліричного суб'єкта віршів Станіслава Новицького, не руйнує образу Галатеї, а переносить її на український ґрунт, не менш вдало екзотизуючи: «я відчуваю цей світ / як дно криниці / яка напувала мене у дитинстві / я відчуваю цей світ / як стежку босими ногами» [12, с. 22]. Переклад, не надто віддалений від авторської ритмомелодики, еквівалентний оригіналові: «czuję ten świat / jak dno studni / która dała mi wodę w dzieciństwie / czuję ten świat / jak ścieżkę bosymi stopami» [12, с. 23].

Станіслав Новицький, почасти неоромантик, почасти візіонерист, замислив видання вибраного як культурну терапію для дещо оспалого тилу, а тому і казкотворчість, і міфотворчість аналізованої збірки не можуть бути непомітними, як і не можуть бути розщеплюваними: «знову говориш сам із собою / дивлячись на білий подих / старих акацій / вони живуть тут давно / але я чую як вони розмовляють / між собою / вони дивні / у них немає поганих новин / для них земля це дім / який вони відчувають / так само / як і я відчуваю / білий подих старих акацій / які знову говорять / за моїм вікном» [12, с. 24]. Переклад Тадея Карабовича тут максимально близький до оригіналу: «znowu rozmawiasz sam ze sobą / patrząc na biały oddech / starych akacji / które rosną tutaj dawno / ale słyszę jak one rozmawiają / między sobą / oni są dziwne / nie mają złych wiadomości / dla nich ziemia jest domem / który one czują / tak samo / jak i ja czuję / biały oddech starych akacji / które znowu rozmawiają / za moim oknem» [12, с. 25]. Подибуємо питому для манери автора циклічність, завдяки якій з'являються ритми (вони дещо нагадують мольфарство, шаманізм, можуть бути позбавлені прозорості й логічності), яких, по суті, не увиразнила б рима, оскільки вони внутрішні, підкреслені хіба особливими експресемами, традиційними виразниками україніки.

Станіслав Новицький, захопившись циклічністю ритмообразів, звільна поєднує горизонталь й вертикаль, особливо, коли оперує ландшафтною, флористичною, фаунічною й антропонімічною символікою: «я народився / між Бугом і Дунаєм / у степах де туман цілує / кожную квітку / там де сонце / зігріває грона винограду / на полі / там де я чув пісні / жінок які повертались / з поля // я народився / між Бугом і Дунаєм» [12, с. 34]. У перекладі Тадея Карабовича відчувається авторська обсервація, самотолерування як самобичування, як ритуальність у басейні двох рік, де втілені авторські мікро- й макрокосм:

«urodziłem się / między Bohem a Dunajem / w stepach gdzie mgła całuje / każdy kwiat / tam gdzie słońce / ogrzewa kiście winogronu / na polu / tam gdzie słyszałem pieśni / kobiet wracających / z pola // urodziłem się / między Bohem a Dunajem» [12, с. 35]. Вдруге Станіслав Новицький згадує ті ж таки гідроніми, акцентуючи увагу на любовному дискурсі: «Південь / до тебе сьогодні говорю / де між Дунаєм і Бугом / коріння моє проросло» [12, с. 54], переклад має більш дефінітивний характер: Południe / mówię do ciebie dzisiaj / gdzie między Dunajem a Bohem / wyrosła moja tożsamość» [12, с. 55].

Зразком кільцевої циклічності є поезія «Поклич мене»: «і я почую твій голос / навіть коли буду далеко / навіть коли почути тебе / буде неможливо / почую / тільки поклич мене / я пам'ятаю твій голос / і досі / навіть зараз / сидючи на березі цієї річки / я чую твій голос / і думаю / що коли ти захочеш / почути мене / то я прийду» [12, с. 40]. Переклад інтерпретує експресивність значно ширше, надаючи емоції воїна тенденційності доби, при цьому не прямо явлена Галатея не лекальна, вона втілює маскулінну ініціацію, ініціативу творця: «zawołaj mnie / i ja usłyszę twój głos / nawet gdy będę daleko / nawet gdy słyszeć cię / będzie niemożliwe / usłyszę / tylko zawołaj mnie / ja pamiętam twój głos / nadal / i nawet teraz / siedząc na brzegu tej rzeki / słyszę twój głos / i myślę / że kiedy zechcesz / usłyszeć mnie / to ja przyjdę» [12, с. 41].

Ліричний суб'єкт неримованих віршів Станіслава Новицького у своїх творчих експериментах із ліплення ідеальної жінки, у пошуках гармонії витворює певний алгоритм, а тому читач, який навикає на сторінках «Небесної глини» до післяпостмодерної інакшості, мусить уже після першої третини текстів розпізнавати коди, ключі, сільця неблаганної сучасності, аби торкнутися спраглої справжності — і так ідентифікувати Галатею, для якої ліричний суб'єкт, уже з середини книги, розуміючи хоч трохи фемінне, не може ставати ані трувером, ані блазнем, а лише лицарем у пошуках подвигів, неприкаяним менестрелем, повним викликів часу й випробувань буденності, антагоністом усякої штучності й ментальних наліпок, звичності, а не звичайності, захисником власних фарватера й сектора як носіїв маскулінності (а також звичаєвості й автентичності).

Висновки. Отже, Небесну глину» Станіслава Новицького («Niebiańska glina» Stanisława Nowyckiego) із передмовою та перекладами Тадея Карабовича, післямовою Дмитра Дроздовського

насичують: незгущена асоціативна образність, концентричність ліричного «я» новітнього Пігмаліона та його прекрасної Галатеї, Україна, детермінована вираженням небуденних вражень, втілених у тягlostі монологу, пошукових уявлень про світ без війни, поза війною, у війні. Цікава для європейського читача білінгва є загадковим підсумком пережитого молодим воїном (бо він ділиться не ділячись), а звідси — ейдичний намаганням пояснити те, що неможливо пояснити.

Список використаних джерел:

1. Андрусяк І. Про птахів «затиснутих дощами», або що існує у «проміжку між травами» в Поети «витісненого покоління», упорядкування і перемова Івана Андрусяка. Харків: «Ранок», 2009. С. 3-39.
2. Віннічук А., Зелененька І. Михайло Коцюбинський у сучасній українській літературі. Шляхами Михайла Коцюбинського: від Вінниці до Чернігова. Фотоальбом із елементами навчально-виховного посібника. Серія «Митці Поділля». Вінниця: ТВОРИ. 2024. С. 101-104. URL: <https://www.calameo.com/books/0074088007da1ca6a5bf4> (дата звернення: 12.12. 2024).
3. Дроздовський Д. Шукач тиші. *Коріння дощу*. Поезії / С. Новицький. Київ. Видавництво «Український письменник», 2024. С. 3-17.
4. Зелененька І. А. Інтерпретація війни в Україні: українська, польська, болгарська, литовська поезія (на матеріалі антології «Весна озброєна»). *Українська література: історичний досвід і перспективи*. № 1. 2023. С. 102-112. URL: https://drive.google.com/file/d/1_jvp1tJNSHSFVz5luvze_p0gRpRKFCxM/view (дата звернення: 12.12. 2024).
5. Зелененька І. Передмовчання Новицького. *Золота пектораль*, 06.04.2023. URL: <http://zolotapektoral.te.ua> (дата звернення: 12.12. 2024).
6. Зелененька І. Невтрачені покоління: особливості поезії комбатантів. Євшан. 2024. Випуск № 18-19, С. 14-23. URL: <https://www.calameo.com/read/007408800c478dc3d98d4> (дата звернення: 16.12. 2024).
7. Зелененька І. Поезія комбатантів: невитраченість поколінь. Слово Просвіти. 2024. Ч. 15. 18-24 квітня. С. 10. URL:

- <https://www.calameo.com/books/007408800236acb664946> (дата звернення: 12.12. 2024).
8. Зелененька І. А. Постать Тараса Шевченка в поезії воїнів. «Тарасова Гора: люди і події»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю до 210-ї річниці з дня народження Тараса Шевченка та 165-річчя його останнього приїзду в Україну. Канів, 28 травня 2024 р. / Упорядник: Л. О. Чорна. Київ: «Панмедія», 2024. С. 19-29. URL: <https://www.calameo.com/read/007408800c8f9ee77515> (дата звернення: 12.12. 2024).
 9. Зелененька І. Сектор Новицького. Про доробок молодого поета. *Березіль*. 2024. № 2. С. 183-186. URL: <https://www.calameo.com/read/0074088004dbf5d9438ab> (дата звернення 12.12. 2024).
 10. Зелененька І., Віннічук А. Сучасна подільська Коцюбинськіана. *Вінницький край*. 2024. № 3 (80) С. 122-127. URL: <https://www.calameo.com/read/007408800f21055c9cfac> (дата звернення: 12.12. 2024).
 11. Зелененька І. А., Кирилюк Д. А. Україна як європейська країна, що потерпає від збройної агресії, в інтерпретації польського поета Гаррі Дуди (на матеріалі двокнижжя «На очах у світу». *Українська література: історичний досвід і перспективи*. 2024. № 3. С. 113-124. URL: <https://intranet.vspu.edu.ua/ukrlit/index.php/journal/article/view/14> (дата звернення: 12.12. 2024).
 12. Карабович Т. Мотиви повернення у поетичній збірці Станіслава Новицького «Передмовчання». *Золота пектораль*, 14.02.2023. URL: <https://zolatapektoral.te.ua> (дата звернення: 12.12. 2024).
 13. Ковалів Ю. Український інтермедіальний резистанс у мілітарному світі. *Українська література: історичний досвід і перспективи*. 2024. № 3. С. 101-112. URL: <https://www.researchgate.net/publication/383410133> (дата звернення: 12.12. 2024).
 14. Nowycki S., Новицький С. Небесна глина. *Thumaczenia na język polski Tadeusz Karabowicz*. Переклад на польську мову: Тадей Карабович. Lublin | Люблін: Wydawnictwo Narracje. 2024. 140 с.
 15. Пастух Т. Поезія в час війни. *Збруч*, 27.05.2022. URL: <https://zbruc.eu/node/112014> (дата звернення: 12.12. 2024).
 16. Яковенко Т., Ненчинська Л., Василевич І. Хронотоп поезії Станіслава Новицького у метамодерністичному

дискурсі. Молодий вчений. (2024). № 1.1 (125.1) URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6094> (дата звернення: 12.12. 2024).

References

1. Andrusiak I. Pro ptakhiv «zatysnutykh doshchamy», або shcho isnuie u «promizhku mizh travamy» v Poety «vytisnenoho pokolinnia», uporiadkuvannia i peremova Ivana Andrusiaka. Kharkiv: vydavnytstvo «Ranok», 2009. S. 3-39.
2. Vinnichuk A., Zelenenka I. Mykhailo Kotsiubynskyi u suchasni ukrainskii literaturi. Shliakhamy Mykhaila Kotsiubynskoho: vid Vinnytsi do Chernihova. Fotoalbom iz elementamy navchalno-vykhovnoho posibnyka. Seriia «Myttsi Podillia». Vinnytsia: TVORY. 2024. S. 101-104. URL: <https://www.calameo.com/books/0074088007da1ca6a5bf4> (data zvernennia: 12.12. 2024).
3. Drozdovskyi D. Shukach tyshi. Korinnia doshchu. Poezii / S. Novytskyi. Kyiv. Vydavnytstvo «Ukrainskyi pysmennyk», 2024. 138 s. S. 3-17.
4. Zelenenka I. A. Interpretatsiia viiny v Ukraini: ukrainska, polska, bolharska, lytovska poeziia (na materialy antolohii «Vesna ozbroiena»). Ukrainska literatura: istorychnyi dosvid i perspektyvy. № 1. 2023. S. 102-112. URL: https://drive.google.com/file/d/1_Jvp1tJNSHSFVz5luvze_p0gRpRKFCxM/view (data zvernennia: 12.12. 2024).
5. Zelenenka I. Peredmovchannia Novytskoho. Zolota pektoral, 06.04.2023. URL: <http://zolutapektoral.te.ua>.
6. Zelenenka I. Nevtracheni pokolinnia: osoblyvosti poezii kombatantiv. Yevshan. Vypusk № 18-19, 2024. S. 14-23. URL: <https://www.calameo.com/read/007408800c478dc3d98d4> (data zvernennia: 16.12. 2024).
7. Zelenenka I. Poeziia kombatantiv: nevytrachenist pokolin. Slovo Prosvity. Ch. 15. 18-24 kvitnia. 2024. S. 10. URL: <https://www.calameo.com/books/007408800236acb664946> (data zvernennia: 12.12. 2024).
8. Zelenenka I. A. Postat Tarasa Shevchenka v poezii voyniv. «Tarasova Hora: liudy i podii»: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu do 210-yi richnytsi z dnia

- narodzhennia Tarasa Shevchenka ta 165-richchia yoho ostannoho pryizdu v Ukrainu. Kaniv, 28 travnia 2024 r. / Uporiadnyk: L. O. Chorna. Kyiv: «Panmediia», 2024. 298 s. S. 19-29. URL: <https://www.calameo.com/read/007408800c8f9ee77515c> (data zvernennia: 12.12. 2024).
9. Zelenenka I. Sektor Novytskoho. Pro dorobok molodoho poeta. Berezil. 2024. № 2. S.183-186. URL: <https://www.calameo.com/read/0074088004dbf5d9438ab> (data zvernennia: 12.12. 2024).
 10. Zelenenka I., Vinnichuk A. Suchasna podilska Kotsiubynskiana. Vinnytskyi krai. № 3 (80) / 2024. S. 122-127. URL: <https://www.calameo.com/read/007408800f21055c9cfac> (data zvernennia 12.12. 2024).
 11. Zelenenka I. A., Kyryliuk D. A. Ukraina yak yevropeiska kraina, shcho poterpaie vid zbroinoi ahresii, v interpretatsii polskoho poeta Harri Dudy (na materialy dvoknyzhzhia «Na ochakh u svitu». Ukrainska literatura: istorychnyi dosvid i perspektyvy. № 3. 2024. S. 113-124. URL: <https://intranet.vspu.edu.ua/ukrlit/index.php/journal/article/view/14> (data zvernennia 12.12.2024).
 12. Karabovych T. Motyvy povernennia u poetychnii zbirtsi Stanislava Novytskoho «Peredmovchannia». Zolota pektoral, 14.02.2023. URL: <https://zolotapektoral.te.ua> (data zvernennia: 12.12. 2024).
 13. Kovaliv Yu. Ukrainskyi intermedialnyi rezystans u militarному sviti. Ukrainska literatura: istorychnyi dosvid i perspektyvy. № 3. 2024. S. 101-112. URL: <https://www.researchgate.net/publication>.
 14. Nowycki S., Novytskyi S. Nebesna hlyna. Tłumaczenia na język polski Tadeusz Karabowicz. Pereklad na polsku movu: Tadei Karabovych. Lublin | Liublin: Wydawnictwo Narracje. 2024. 140 s.
 15. Pastukh T. Poeziia v chas viiny. Zbruch, 27.05.2022. URL: <https://zbruc.eu/node/112014> (data zvernennia: 12.12. 2024).
 16. Iakovenko T., Nenchynska L., Vasylevych I. Khronotop poezii Stanislava Novytskoho u metamodernistychnomu dyskursi. Molodyi vchenyi. № 1.1 (125.1) (2024). URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6094> (data zvernennia: 12.12. 2024).